

Rozhovor

O konstituci *Gaudium et spes* a jejím významu pro naše jednání

s biskupem Františkem Radkovským

Mons. František Radkovský se narodil 3. října 1939 v Třešti na Jihlavsku. Vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor matematická statistika. Pracoval ve Státním výzkumném ústavu pro výzkum automatizace sklářského průmyslu a v Pedagogickém ústavu Československé akademie věd, kde se zabýval modernizací výuky matematiky. V roce 1966 zahájil studia na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích, na kněze byl vysvěcen 27. června 1970. Dne 17. března 1990 jej papež Jan Pavel II. jmenoval titulárním biskupem aggarským a pomocným biskupem pražským, vysvěcen byl 7. dubna 1990. Roku 1993 byl jmenován prvním biskupem Diecéze plzeňské.

V prosinci minulého roku to bylo 50 let, co koncilní otcové shromáždění na II. vatikánském koncilu schválili *Pastorální konstituci o církvi v dnešním světě Gaudium et spes*. Vy jste v následujícím roce nastoupil do kněžského semináře a začal studovat teologii. Pamatujete si, kdy jste se poprvé s konstitucí setkal a jak na Vás působila, když jste ji četl?

Koncilní jednání jsme mnozí pravidelně, prakticky denně, sledovali z vysílání Vatikánského rozhlasu, takže jsme byli průběžně informováni o textech, jejich úpravách a schvalování. II. vatikánský koncil byla věc našeho srdce, protože to byla velká chvíle katolické církve a vzhledem k velkým ekumenickým krokům vlastně všech křesťanů.

Pro mě však byla velkým přiblížením koncilu asi týdenní návštěva o prázdninách r. 1967 spolu s některými dalšími bohoslovci litoměřického semináře v kněžském semináři a na teologické fakultě v Erfurtu. Tam nám někteří profesori fakulty, přímí účastníci koncilu, dali velice dobrý přehled o koncilu, jeho průběhu i závěrech. Tehdy to pro mne bylo jako otevření oken ke koncilu a do světové církve vůbec. Z této návštěvy v Erfurtu jsem si dovezl koncilní dokumenty v němčině. České texty jednotlivých dokumentů, alespoň konstitucí *O církvi* a *O církvi v dnešním světě* a některých dalších, se nám dostaly, pokud si vzpomínám, do rukou až později, když byly u nás vydány v samostatných sešitech.

Konstituci *Gaudium et spes* jsem začal oceňovat, když jsem měl čas si ji pročítat (teď už přesně nevím, kdy to bylo). Některé odstavce pro mne byly tak výstižné, že jsem je používal i jako biskup do vánočních a velikonočních gratulací.

Pastorální konstituce začíná známými slovy, že radosti a naděje, smutky a úzkosti lidí naší doby jsou i radostmi a nadějemi, smutky a úzkostmi křesťanů. *Gaudium et spes* tím chce říci, že jen když budou křesťané s lidmi ve svém okolí solidární, mohou se jako církve vyjadřovat k otázkám a problémům dnešních lidí. Jak se svou dlouholetou kněžskou a biskupskou pastorační zkušeností vnímáte tento úkol? Umí vzít křesťané za vlastní radosti a naděje, smutky a úzkosti lidí ve svém okolí, svých sousedů nebo kolegů v práci? Co dělat v pastoraci, aby se tomu mohli naučit?

Je skutečností, že díky médiím mnoho problémů dnešní doby vstupuje do povědomí všech, i křesťanů, a že zvláště dramatická situace imigrantů v Evropě se všech dotýká a také často všechny rozděluje, včetně nás, křesťanů či katolíků. Bohužel i mnozí křesťané, místo aby zastávali postoje a názory vycházející z evangelia (a papež František v tom dává velmi jasný příklad), přebírají sobecké názory společnosti, která kvůli své komunistické minulosti a liberální přítomnosti reaguje velmi špatně. Křesťané tu často selhávají a ostatní v duchu evangelia nevychovávali, ale nechávají se strhnout veřejným míněním. Domnívám se, že to, co se objevilo vůči těmto velkým problémům, platí často i v těch „všedních“: postoj k Romům, krize manželství a rodiny včetně soužití bez závazné formy, neschopnost rozpoznat populistické chování některých vrcholných politiků, především prezidenta, to vše jsou naše křesťanská selhání, kdy místo kvasu jsme se stali těstem, které prakticky splývá s většinou. Těch čestných pozitivních výjimek je, žel Bohu, málo. Nezbyývá, než dál a pořádně vychovávat křesťany v duchu evangelia a učit je odpovědnosti za celou společnost, ve které nelze jít s proudem, ale s odvahou se stavět proti němu. To je, myslím, dnešní výzva *Gaudium et spes* pro nás.

Konstituce *Gaudium et spes* se také pokusila o porozumění světu. Když říká, že křesťané mají číst znamení času, vyžaduje to, aby se snažili porozumět světu, ve kterém sami žijí, protože právě v něm se tato znamení dějí. Jak se tedy mohou křesťané snažit porozumět dnešnímu světu? Může cesta k porozumění spočívat ve všednodenní užitečnosti církve, resp. jednotlivých křesťanů?

To, o čem jsem se zmiňoval v odpovědi na předchozí otázku, tedy mít postoj inspirovaný evangeliem a jím ovlivňovat společnost, předpokládá porozumění světu. Je třeba vnímat lidi kolem sebe, jejich potřeby, touhy a hledání. Naše společnost se v posledních dvou desetiletích proměnila. Lidé pochopili, že jim ke štěstí nestačí svoboda a dobrá životní úroveň, že potřebují nasycit především svou duši. A proto hledají. Myslím, že většina lidí naší společnosti dnes připouští, že „něco nad námi je“. Je tu ovšem velký výběr a lidé jsou nakloněni vybrat si to lákavější a snazší a často i exotičtější; křesťanství jim připadá všední. Vliv muslimské imigrace však společnost přivádí k tomu, že si začíná připomínat evropskou identitu, která je historicky především křesťanská, a lidé mluví o hodnotách, evropských a často i křesťanských. Je nutné přivést je k tomu, že tyto hodnoty je třeba především žít (např. Desatero), jinak zůstanou pouhými prázdny pojmami.

Naším úkolem tedy je, abychom nabízeli hledajícím lidem takové kontakty s křesťanstvím, které jsou schopni přijmout. Většinou to nejsou bohoslužby (kromě „půlnoční“ o Vánocích a ještě tak poutní bohoslužby); jsou to spíše koncerty, Noc kostelů, turistika po církevních památkách atd. Je třeba je postupně vychovávat, pomoci jim objevovat křesťanství a jeho hodnoty, užitečnost a přitažlivost. Křesťané si musí uvědomit, že církve nejsou jenom ti, kteří přijdou v neděli do kostela, ale i ti, kteří chodí jen občas, nebo dokonce jen na tu „půlnoční“, anebo nechodí vůbec, a přesto křesťanské hodnoty respektují a zachovávají je. Je to právě v duchu II. vatikánského koncilu a encykliky blahoslaveného Pavla VI. *Ecclesiam suam*, ve které načrtl, pokud si dobře

vzpomínám, církev v podobě soustředných kruhů složených z těchto různých skupin. Křesťané si musejí uvědomit, že za všechny tyto lidi mají odpovědnost, protože je to odpovědnost za církev. A samozřejmě odpovědnost mají za celou společnost, protože Kristus umřel za všechny...

Naším pastoračním úkolem je tedy křesťany měnit: Od těch, kteří splývají svými názory a chováním s většinou společnosti, k těm, kteří za ni nesou odpovědnost a chtějí ji ovlivňovat v duchu evangelia, jak jsem už zmínil v předchozí odpovědi.

Pane biskupe, jménem redakce i čtenářů časopisu Vám moc děkuji za zajímavý a podnětný rozhovor a přeji vše dobré.

Michal Opatrný